

Motion till riksdagen 2013/14:So442

av Eva Flyborg och Helena Leander (FP, MP)

Självbestämmande vid livets slut

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om människors självbestämmande vid livets slut.

Motivering

Man kan ibland få höra att vården ska vara i livets tjänst, och det låter ju bra. Men livet omfattar även den sista tiden i livet och döden. Vården ska därför också omfatta denna tid.

Vi tycker i dag att det är självklart att vi människor själva bestämmer över våra liv och kroppar. I dag är det också självklart att vi accepterar kvinnors rätt att bestämma över sina kroppar även när det gäller t.ex. abort. Samhället har accepterat att kvinnor bestämmer själva och läkare ansvarar inom den normala sjukvården. Men så har det inte alltid varit. När den debatten startade var det demonstrationer och upprop, läkarsamfundet var helt emot och religiösa samfund protesterade. Respekten för den enskilda individen segrade dock och motståndet inskränker sig idag i stort sett till olika religiösa grupper, dock inte alla.

Nu har en ny fråga av samma karaktär börjat diskuteras – vem har rätt att besluta om våra kroppar när vi närmar oss livets slut? Är det politikerna och lagboken? Eller läkarsamfundet? Eller bibeln och religiösa samfund? Vi menar att det måste vara den enskilde själv, precis som i alla andra delar av livet. Det är också självklart att det är lika rätt att samhället ska stötta och hjälpa i denna del av livet. Kanske ännu viktigare just här.

Utgångspunkter för vårt ställningstagande är att det är utmärkt med den palliativa vården och att den behöver mycket större resurser. Samtidigt lever vi längre och längre, vilket är positivt på alla sätt, men det ställer också mycket högre krav på palliativ vård och droganvändning än tidigare. Detta behov ökar för varje år. Men vi vet också att droger inte kan hjälpa alla och

Fel! Okänt namn på

att många av dem det hjälper blir tillvanda och behöver så stora doser att det i sig är livshotande. Palliativ vård står inte i något som helst motsatsförhållande till ett ökat självbestämmande vid livets slut.

Frågan om döden är känslig i vårt samhälle idag. Men den måste kunna diskuteras utan de övertoner av biblisk och gudomlig inblandning som mer ställer till problem än hjälper. Lagstiftningen måste stå fri från partisk påverkan, av vilket slag det än månne vara. Lagstiftningen ska skydda den enskilda, värna hennes rättigheter och skyldigheter, säkerställa likabehandling inför lagen och upprätthålla själva samhällsstrukturen. Men lagstiftning och politiker måste också vara i takt med sina medborgare. Annars uppstår en klyfta, en gråzon där människor struntar i lagen och agerar ändå, men då utan rättssäkerhet och insyn. I frågan om självbestämmande vid livets slut anser vi inte att det är bra med detta enorma gap mellan människors uppfattning i frågan och det politiska systemets inställning. I Sverige har ett par olika mätningar gjorts och där pekar resultatet på att stödet för egenmakt vid livets slut stöds av 80–90 % av befolkningen. Nu kan riksdagen inte vägra ta i frågan längre. Det har därför bildats ett partiöverskridande nätverk i riksdagen för att bättre kunna belysa och debattera denna fråga. En klok och omsorgsfull beredning av förändring av lagstiftningen är nödvändig. Där kan debatten i sig komma att ge värdefulla insikter.

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) har under ledning av Daniel Tarschys utrett frågan om självbestämmande vid livets slut (dödshjälp) under ett par års tid. Utredningen har lagt fram en rapport som rekommenderar regeringen att ta fram underlag för att kunna genomföra en lagstiftning som ger patienterna makt att bestämma själva vid livets slut, med samhällets stöd. Detta är bra och vi ställer oss bakom Smers slutsatser. Vi vill även att man bejakar den delen där en läkare kan hjälpa dem som inte själva är i stånd att utföra handlingen.

En lagstiftning måste också inkludera de närstående som på liknande sätt kan bli inblandade i en patients sista tid och vilja. Här har man helt nyligen fattat just ett sådant beslut i Storbritannien. Där skyddas numera nära anförvanter som hjälper dödligt sjuka patienter att avsluta livet.

Det är bra. Vi borde kunna göra detsamma i Sverige. Tyvärr är verkligheten i dag en annan hos oss där vår lagstiftning hänvisar människor att fortsätta plågas eller begå våldsamma självmord. Inte sällan är skjutvapen inblandade, fordon av olika slag eller att någon i närheten hjälper till. Inte sällan misslyckas försöket med utökat lidande som följd.

Liknande lagstiftning finns redan i flera länder runt om i världen, inte minst i Europa, och fler är på väg. Vi menar att dödligt sjuka människor där ingen bot längre finns att få, efter en rättssäker process och rigorös kontroll, ska kunna ha möjligheten att få avsluta sitt liv på egna villkor. Våra medmänniskor ska inte behöva resa utomlands för att slippa ständiga plågor, det är omänskligt att försätta dem i den situationen. Ingen ska behöva dö ensam p.g.a. svensk lagstiftning och ett politiskt system som inte vågar ta i frågan.

Vi anser att i Sverige ska ingen behöva plågas till döds. Vi anser att det även här måste finnas utrymme för en lagstiftning som ger dödligt sjuka människor med mycket stora plågor rätt att avsluta sina liv i lugn och värdighet med hjälp av samhället i en rättssäker process. Vi uppmanar regeringen att

Fel! Okänt namn på

utan ytterligare fördröjning tillse att en sådan process kan komma igång. Några steg har dock tagits i rätt riktning för de som lider svårt i livets slutskede, t.ex. genom att den enskilde kan begära att livsuppehållande maskiner stängs av, liksom att smärtlindring genom kraftig medicinering nu accepteras.

Vi vill att människans vilja ska respekteras och stöttas av samhället, även i livets slutskede.

Stockholm den 3 oktober 2013

Eva Flyborg (FP)

Helena Leander (MP)